

HARİTALARLA

Dünya

Yeryüzünde gezilip görülecek, keşfedilecek öyle çok yer var ki! Bu keşifler sırasında en önemli yardımcımız haritalar. İnsanların yeryüzünü keşfetme tutkusu, uygarlığın tarihi kadar eski.

Eski zamanlarda kâşifler, keşfettikleri yerlerin unutulmaması için, bu yerleri harita üzerinde gösterirlermiş. Haritacılık da, binlerce yıl boyunca karalarda ve denizlerde gezen bu kâşiflerin çalışmalarıyla başlamış.

Bu dünya haritası günümüzden 900 yıl önce yapılmış. O zamanlar, Amerika, Avustralya ve Antarktika henüz keşfedilmemişti. Bu nedenle bu haritada yalnızca Asya, Afrika ve Avrupa kıtaları gösterilmiş. Bildiğimiz haritalara hiç benzemiyor değil mi? Nedeni, bu haritanın çok farklı yöntemler kullanılarak yapılmış olması.

KESFEDİYORUZ

“Yeryüzünün Neresindeyim?”

Dünya haritalarının ince çizgilerle kutucuklara ayrıldığına dikkat etmiş miydiniz? Bun çizgiler, “enlem” ve “boylam” çizgileridir. Yeryüzündeki herhangi bir noktanın konumu, “enlem” ve “boylam” ölçümleriyle belirlenebilir. Açık denizde yol aldığınızı düşünün. Yerinizi başkalarına nasıl bildirirdiniz? Bulduğunuzun noktanın enlem ve boylamını söyleyerek! Atlasların arka

sayfalarındaki “dizin” bölümünde, yerleşim yerlerinin ve coğrafi yapıların enlem ve boylamları bulunur. Herhangi bir yerin, haritanın ya da yerkürenin neresinde olduğunu bulmak için, o yerin enlem ve boylamına bakabilirsiniz. Enlem çizgileri, haritayı yatay olarak kesen çizgilerdir. Bu çizgiler, birbirine eşit uzaklıkta ve paraleldir. Boylam çizgileri ise, dik çizgilerdir. Bu çizgilerin, yeryüzünü portakal dilimlerine benzeyen parçalara böldüğü varsayılır.

Haritalar Farklı Farklı!

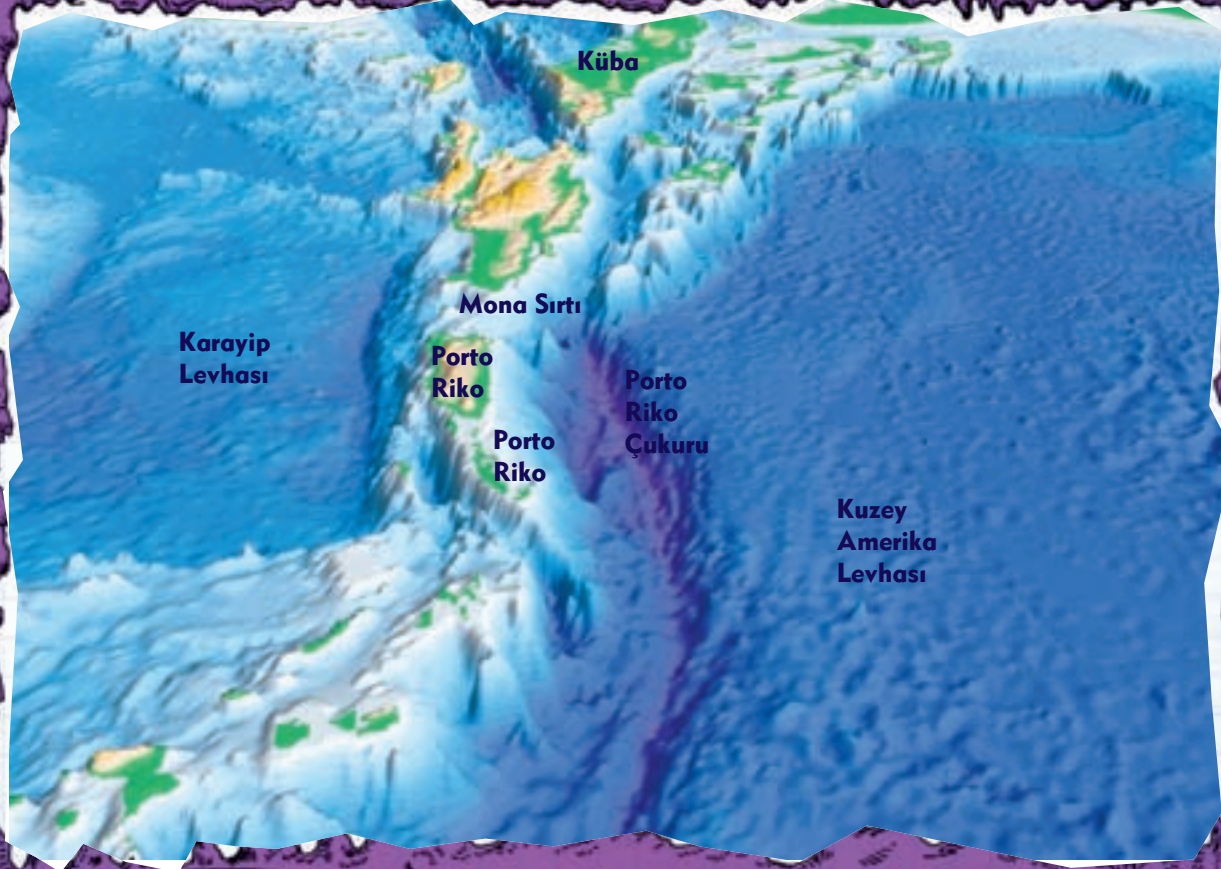
Farklı amaçlarla kullanılmak üzere yapılmış farklı haritalar bulunur. Örneğin, turistler için hazırlanan haritalarda, gezilecek ilginç yerler simgelerle gösterilir.

Karayolu haritaları, kara yollarında yapılacak yolculukları kolaylaştıran bilgiler içerir. Bu haritalarda farklı yol tipleri farklı renklerle gösterilir.

Farklı konularda bilgi vermek amacıyla da haritalardan yararlanılabilir. Böyle bir haritada, istenen bilgiler harita üzerinde renklerle ya da özel işaretler kullanılarak gösterilir. Örneğin, bu harita, ülkemizin kalabalık olan ve olmayan bölgelerini gösteriyor.

Bu, okyanus tabanındaki yerçekillerini gösteren bir harita. Beyaz renkli yerler, okyanus tabanındaki yükseltiler. Okyanus tabanındaki çukur yerler mor renkte görülüyor. Yeşil ve turuncu yerlerse karalar.

Kabartma bir yeryüzü yapbozu yapmak ister misiniz?
Web sitemizi ziyaret edin!

Adresimiz:
<http://www.biltek.tubitak.gov.tr/cocuk/>

Uydular İşbaşında

Bir yerin doğru ve eksiksiz bir haritasının yapılması için, o yerin yüzey şekilleri ve özellikleri hakkında birçok bilgi gerekir. Bu bilgileri elde etmek amacıyla çeşitli ölçümler yapılır. Örneğin, dağların yüksekliklerinin, akarsuların uzunluklarının vb. bilinmesi gerekir. Bugün, yeryüzünün tüm bölgelerinin haritası çıkarılmış durumda. Elbette, dünyanın yörüngesindeki uydular ve bilgisayar teknolojisi işimizi çok kolaylaştırıyor! Uydu görüntüleri sayesinde, kimselerin ayak basmadığı uzak köşelerin bile haritasını elde edebiliyoruz. Örneğin, okyanus tabanlarının. Okyanusların derin sularının altında çok çeşitli yerçekilleri bulunur: yüksek dağlar, etkin yanardağlar, vadiler, geniş platolar, uçurumlar... Biliyor musunuz, okyanus tabanındaki kimi çukurlara yeryüzündeki en yüksek dağlar bile sığabilir!

Her Haritanın Bir Anahtarı Var!

Haritalarda, yerçekilleri, yerleşim yerlerine ilişkin bilgiler ve yollar, farklı renklerle ya da simgelerle gösterilir. Haritada kullanılan renk ve simgelerin anlamları, haritanın alt köşesinde, "harita anahtarı" adı verilen bölümde gösterilir. Harita denince ilk akla gelenlerden biri de "ölçektir". Her haritanın bir ölçeği vardır. Bu da, harita anahtarında belirtilir. Haritası yapılan bölge belli bir oranda küçültülerek kâğıda aktarılır. Örneğin, 1/100.000 ya da 1/25.000 gibi oranlar kullanılır. 1/100.000 ölçekli bir haritada, 1 santimetrelik bir uzaklık, yeryüzündeki 100.000 santimetrelik yani 1 kilometrelik uzaklığa karşılık gelir. Haritaların ölçeği de, harita anahtarında gösterilir. Bu bilgiyi kullanarak harita üzerindeki iki yerin birbirinden gerçekte ne kadar uzakta olduğunu bulabilirsiniz.

Demiryolları
Feribot hattı
Kanal
Yapılmakta olan Kanal

0 50 100 150 200 250 km

Ölçek 1:4.250.000

Dünya Haritası Nasıl Yapılıyor?

Yeryüzü yuvarlaktır, haritalarsa düz! Peki, yeryüzünün haritası nasıl yapılıyor? Bir portakalın kabuğunu dilimler halinde soyup, masanın üzerine yan yana, düzleştirerek koyduğunuzu düşünün. Parçaların arasında boşluklar kalacaktır. İşte, yeryüzünün haritası da tıpkı böyle çıkarılıyor. Kâğıt üzerinde boşluklar kalmaması ve kopukluk olmaması için, harita uzmanları haritanın bazı bölümlerindeki yer şekillerini olduğundan büyük ya da küçük göstererek değiştirirler. Bunun için, "projeksiyon" (yansıtma) adı verilen özel bir yönteme başvururlar. Projeksiyon, yeşekillerinin, haritanın kullanım amacına uygun bir biçimde değiştirilmesine yarayan matematik formüllerinden oluşur. Haritacılıkta kullanılan farklı projeksiyonlar vardır. Bunların kullanım amaçları da farklıdır. Haritacılar, hangi projeksiyonu kullanacaklarını bulmak için kendilerine şu soruları sorarlar: "Bu haritada yer şekillerinin biçimlerinin gerçeğe uygun olması gerekiyor mu?", "Harita üzerindeki uzaklıkların gerçek uzaklıklarla orantılı olması gerekiyor mu?", "Haritadaki yer şekillerinin birbirlerine oranı gerçeğe uygun olmalı mı?"...

“En Sevdığım Yerin Haritası”

En sevdiğiniz yer neresi? Evinizin arka bahçesi mi? Anneannenizin dikiş odası mı? Mahallenizdeki oyun parkı mı? En sevdiğiniz yerin haritasını yapmak ister misiniz? Öncelikle haritasını yapacağınız alanı belirleyin. Haritanız için bir taslak oluşturun. En sevdiğiniz yerde sizin için önemli olan şeylerin yerlerini işaretleyin. Bu haritayı bir ölçeğe göre çizebilirsiniz. Örneğin, 1 adımlık uzaklığı, haritanızda 1 santimetreyle gösterebilirsiniz. En sevdiğiniz yeri haritaya doğru olarak aktarmak için bir pusuladan yararlanabilirsiniz. Sizin haritanız çok farklı olabilir! Ayrıca, haritanızda yer vereceklerinizi simgeler yerine, bu sayfadaki gibi küçük resimlerle de gösterebilirsiniz!

